

Małgorzata Pekielska
Miejska Biblioteka Publiczna
im. G. Daniłowskiego w Sosnowcu
malgorzata.pekielska@biblioteka.sosnowiec.pl

MOJE WRAŻENIA Z IFLA – WROCŁAW 2017

Słowa kluczowe: IFLA ; zawód bibliotekarza ; zarządzanie bibliotekami; konferencje bibliotekarskie;

W dniach 19–25 sierpnia 2017 r. miałam zaszczyt uczestniczyć w fantastycznym wydarzeniu, jakim był Światowy Kongres Bibliotek i Informacji IFLA (The International Federation of Library Associations and Institutions, Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich) we Wrocławiu. Kongres odbywa się każdego roku w innym kraju, a bierze w nim udział kilka tysięcy uczestników z ponad 100 państw. W tym roku uczestniczyło w nim ok. 3000 osób związanych z bibliotekarstwem i informacją naukową z ponad 122 krajów świata. Jako bibliotekarz pracujący w miejskiej bibliotece, miałam okazję brać udział w wielu sesjach, które odbywały się na terenie całego kompleksu Hali Stulecia we Wrocławiu.

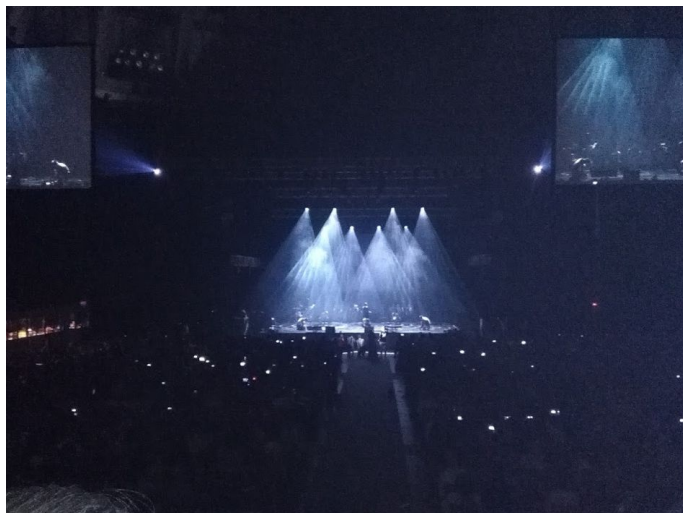

Il. 1. Hala Stulecia. Aut. Małgorzata Pekielska.

Oficjalnego otwarcia kongresu dokonała Donna Scheeder, prezydent IFLA. Przemawiali m.in. Gerald Leitner, sekretarz generalny IFLA, prof. Piotr Gliński, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Rafał Dutkiewicz, Prezydent Miasta Wrocławia, Elżbieta Stefańczyk, przewodnicząca SBP (Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich) oraz dr Tomasz Makowski, dyrektor Biblioteki Narodowej. Odczytano także list prezydenta RP Andrzeja Dudy, skierowany do uczestników kongresu.

W części artystycznej Grupa Everest przedstawiła niezapomniane widowisko prezentujące historię Wrocławia: od prastarej osady zwanej Budorigum, poprzez kolejne odsłony, docierając aż do współczesnego wizerunku miasta kultury, jakim stało się dzisiaj. Przedstawie-

nie niosło ze sobą duży ładunek emocjonalny, a oszałamiający występ grupy wokalnотanecznej na długo pozostanie w pamięci widzów.

Il. 2. Widowisko artystyczne. Aut. Małgorzata Piekalska.

Spotkania odbywały się przez sześć dni w kilkunastu grupach tematycznych, a w każdej z grup występowało kilku prelegentów omawiających zbliżone zagadnienia. Wiele sesji miało charakter warsztatowy, gdzie wykłady łączono z debatami, angażując uczestników siedzących w grupach przy stolikach dyskusyjnych.

Oprócz regularnych sesji odbywających się na terenie całego kompleksu, zorganizowano pokaz posterów usytuowanych wokół hali widowiskowej. Jego celem była promocja różnorodnej działalności bibliotek, organizacji bibliotekarskich oraz firm współpracujących z bibliotekami. Na stoiskach wystawców można było zapoznać się z nowoczesnymi technologiami przydatnymi w codziennej pracy współczesnej biblioteki (oprogramowanie, sprzęt do digitalizacji czy sprzęt do ochrony własnych zasobów).

Il. 3. Fragment posterów. Aut. Małgorzata Piekalska.

Choć chciałam intensywnie uczestniczyć w kongresie i korzystać jak najwięcej z doświadczeń innych uczestników, niemożliwością było wysłuchanie wszystkich prelegentów. Wykłady dotyczyły przeróżnej tematyki związanej z bibliotekarstwem, a było ich tak dużo, że musiałam wybrać poszczególne zagadnienia metodą kompromisu.

Z racji charakteru mojej pracy i zainteresowań najwięcej uwagi poświęcałam zagadnieniom pracy z dziećmi oraz z czytelnikami ze specjalnymi potrzebami. Uczestniczyłam m.in. w warsztatach, gdzie przedstawiano nam nowe wytyczne do prowadzenia Guidelines for Children's. Jest to pewnego rodzaju przewodnik lub poradnik dla bibliotekarzy pracujących z dziećmi na całym świecie, który w wersji tradycyjnej będzie wydany po raz drugi, a w wersji online będzie na bieżąco uzupełniany o nowe zagadnienia. Dyskutowaliśmy w grupach nad tematami, które trzeba podjąć w dalszej pracy nad rozwojem tego ciekawego i zakrojonego na szeroką skalę projektu. Prowadzące natomiast próbowały skorzystać również z doświadczeń bibliotekarzy, którzy zmagają się z różnymi problemami w swojej codziennej pracy. Miałam niepowtarzalną okazję pracować w grupie z początkującą pracownicą holenderskiej biblioteki oraz z doświadczoną kierowniczką włoskiej księżnicy dla dzieci z problemami. Wszystkie oczywiście wymienialiśmy się doświadczeniami oraz kontaktami, co tak naprawdę jest myślą przewodnią organizatorów tego rodzaju spotkań – wymiana doświadczeń i kontaktów, które być może zaowocują w przyszłości nowymi pomysłami.

Innym spotkaniem, w którym uczestniczyłam, była sesja poświęcona transformacji bibliotek w zmieniającej się rzeczywistości, gdzie kluczową rolę gra zmiana świadomości samych bibliotekarzy oraz wytyczenie nowych zadań i kierunków zmian na przykładach Biblioteki Jagiellońskiej oraz bibliotek w Estonii, Singapurze, Chile, Danii, Norwegii czy Portugalii. Każda z tych instytucji ma swoją drogę rozwoju i zmian w środowisku, w którym funkcjonuje. Prelegenci przedstawiali nam – na przykładach swoich instytucji macierzystych – nowe modele bibliotek oraz pomysły na zarządzanie nimi. O roli bibliotek i bibliotekarza we współczesnym świecie mówiła pani prof. Maria Próchnicka z Biblioteki Jagiellońskiej. Nowatorskim pomysłem było stworzenie Direccion de Bibliotecas, Archivos y Museos de Chile, będącą jednocześnie księżnicą, archiwum i galerią artystyczną; przy okazji przedstawiono system USARIO, który jest wdrożony do wszystkich chilijskich bibliotek publicznych. Przybliżono problem gromadzenia zbiorów filipińskich bibliotek, które były silnie uzależnione od polityki Ferdinanda Marcosa; dopiero po zmianach w 1986 r. stworzono nowe możliwości dla działalności tamtejszych placówek. Norwescy bibliotekarze przedstawili natomiast interaktywną instalację „The turn on Literature”, zachęcającą czytelników do wspólnej zabawy, w której można budować ciekawy tekst, przesuwając palcem po ekranie i dobierając różne słowa. Poznaliśmy także projekt Biblioteki Uniwersyteckiej w Portugalii – „LIS careers traditional study”, który ma pomagać przy budowaniu ścieżki kariery, znalezieniu lub zmianie pracy.

Odrębna sesja poświęcona była strategiom i działaniom wyszukiwawczym użytkowników bibliotek. Na tym spotkaniu księżnice prezentowały ciekawe pomysły na dotarcie ze swoimi usługami do grup czytelników nierzadko rozproszonych na dużym terenie, gdzie dostęp online jest utrudniony. Takiemu wyzwaniu sprostał program zaprezentowany przez bibliotekę w Sarawak *Pustaka in a Box*. Ekonomiczny i dostępny lokalnie za pomocą wi-fi

jest bardzo skutecznym sposobem na wypełnienie luki cyfrowej. Innym ciekawym projektem pochwaliła się Miejska Biblioteka w Pyhajoki położona w północnej Finlandii, która gromadzi dzieła sztuki, wypożycza je, sprzedaje na aukcjach, wystawia w swojej galerii. Obrazy wyszukuje się w katalogach według nazwiska autora czy tytułu dzieła. Inna prelegentka przedstawiła ciekawy projekt pod tytułem *10 rzeczy, których nie wiesz o australijskich bibliotekach*, jest to krótki przegląd ich działalności, a strona alia.org zawiera ponad 130 tematów. Szwedzka placówka prowadzi wyprzedaże garażowe, wypożycza za opłatą przebrania dla dzieci czy rowery. Natomiast Anette Mjoberg z Publicznej Biblioteki w Hassleholm zaprojektowała kolekcję mebli przeznaczoną dla czytelników Biblioteki Specjalnych Potrzeb, która pracuje z dziećmi w wieku 0–18 lat.

W innym panelu dyskusyjnym poruszano zagadnienia zarządzania, rozwoju i budowania pozycji biblioteki w dzisiejszym świecie. Dyrektor Narodowej Biblioteki w Norwegii kładł nacisk na dobrą atmosferę i utworzenie społeczności bibliotecznej. Vivian Lewis z McMaster University w Kanadzie przedstawiła strategię rozwoju trzech bliźniaczych bibliotek. Inne zadania i potrzeby mają duże biblioteki w stolicach, co pokazała Wu Yue na przykładzie Pekińskiej Biblioteki Uniwersyteckiej. W Helsinkach budowę biblioteki poprzedziła kampania promocyjna i dzięki zaangażowaniu użytkowników czują silną więź z placówką. Vadim Duda z Biblioteki Publicznej w Rosji przedstawił transformację jednej z placówek oraz pomysł na aranżację wnętrza małej biblioteki. Stanowa biblioteka w Queensland pokazała nam szczyt technologicznych rozwiązań, jakie można zastosować w nowoczesnej księżnicy (m.in. urządzenia self-check, interaktywny board scan).

Omawiano również wykorzystanie nowatorskich pomysłów bibliotekarzy przydatnych w różnorodnej działalności placówek. Erik Boekestejin z Biblioteki Narodowej w Holandii przedstawił swój projekt tworzenia historii miłości pewnej pary na podstawie starych zdigitalizowanych kart pocztowych. Karty można dowolnie przesuwac i układać nowe opowieści, a wszystko to za pomocą panelu dotykowego. Raymond Pun z Biblioteki Fresno w Stanach Zjednoczonych przedstawił swoje doświadczenia z zastosowania technik badania i oceny studentów pierwszego roku w ramach korzystania z biblioteki i jej systemu komputerowego. Najlepiej oceniono dobrze skonstruowane strony internetowe oraz działalność bibliotek w mediach społecznościowych Twitter, Facebook, Snapchat i Pinterest, w których na bieżąco zamieszczane są listy modnych czy ciekawych książek oraz odbywają się gorące dyskusje na ich temat, a użytkownicy otrzymują szybkie i użyteczne informacje. Wspomniano o programie Photovoices, gdzie użycie ikonki służyło do poruszania się po bibliotece, wskazując równocześnie na jej różne usługi.

W Chorwacji jedna z bibliotek, podobnie jak księgarnia, wystawia ciekawe pozycje w oknie wystawowym, do pracy z dziećmi wykorzystuje programy komputerowe, prowadzi kąciki dla najmłodszych, gdzie opowiada się i czyta bajki. Biblioteki starają się dotrzeć do szpitali, przedszkoli i szkół oraz współpracować z różnymi stowarzyszeniami, organizują także konferencje dla bibliotekarzy, spotkania autorskie, drukują ulotki informujące o swoich usługach oraz prowadzą blogi. Biblioteka w Pradze proponuje studentom tzw. spacer po bibliotece, podczas którego uczą się wyszukiwania odpowiedniej literatury do napisania pracy oraz dowiadują się, gdzie mogą otrzymać pomoc przy opracowaniu wyszukanych materiałów.

Il. 4. Pomysłowa pamiątka. Aut. Małgorzata Piekielecka.

Brałam również udział w rozmowach na temat rządowego programu ATINA, w którym zawarto cele zrównoważonego rozwoju dla Afryki. Jednym z nich jest stworzenie dobrego systemu dostępu do informacji. Programy FIRES, program SDG to okna na świat w Nigerii, gdzie biblioteki posiadają komputery z internetem, dostępem do serwisów informacyjnych i przeszkolonych pracowników. Bardzo ważny jest również program dla niewidomych studentów, którzy w Bibliotece Uniwersyteckiej w Nigerii zdają egzaminy, a studenci specjalnych potrzeb mają ułatwiony dostęp w dotarciu do informacji. Niestety, w Afryce niewiele bibliotek ma udogodnienia dla osób niewidomych. Tylko jedna biblioteka w Nigerii ma np. program udźwiękwiający JAWS, tylko dwie posiadają specjalne podjazdy dla niepełnosprawnych, niewiele księżnic ma komputery z drukarkami, brak materiałów pisanych brajlem. Ogólnie biblioteki w Afryce nie są przystosowane dla czytelników specjalnych potrzeb, do tego zamykają swe podwoje już o godz. 16.00. Główną bolączką jest brak pieniędzy, a koszt wprowadzenia dobrego systemu Africonnect2 jest wysoki. Chociaż zadaniem wszystkich projektów w Afryce jest redukcja głodu i zapewnienie pokoju, to pomoc w osiągnięciu lepszej edukacji zarówno uczniów, jak i nauczycieli jest stawiana na wysokim miejscu.

Ciekawa sesja dotyczyła zagadnień współczesnych rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych oraz aranżacji miejsc we współczesnych bibliotekach publicznych. Przede wszystkim zmienia się rola księżnicy jako instytucji wielofunkcyjnej, w której musi się znaleźć miejsce na wielkie przestrzenie i przestronne okna, gdzie organizowane są wystawy oraz laboratoria, w których prowadzi się różne eksperymenty, *infozones*, czyli miejsca do pracy przy komputerze, miejsca dla dzieci, dla osób niepełnosprawnych czy tzw. biznesromy. Wszystkie te pomysły powinny się mieścić na terenie nowoczesnych księżnic, jak sugerowali architekci z Wielkiej Brytanii czy Stanów Zjednoczonych.

Przesuwa się również usytuowanie biblioteki w miejsca bardziej widoczne, atrakcyjne dla mieszkańców, jak centra handlowe czy centralne punkty miast. Przy tworzeniu bibliotek

czynny udział mają mieszkańcy biorący udział w różnych etapach budowy, od etapu planowania po zakup zbiorów. Osobno omówiono ciekawe programy autorskie tworzone przez bibliotekarzy, jak *Odjazdowy bibliotekarz* stworzony przez Paulinę Milewską z Polski czy program dostosowania biblioteki do potrzeb dzieci autystycznych przedstawiony przez Sujin B.E. Huggins z Dominican University w Stanach Zjednoczonych, gdzie bibliotekarze sami przygotowują materiały do zajęć, a biblioteka jest świetnie przystosowana do pracy z dzieckiem chorym (ściany wyłożone są miękkimi, kolorowymi panelami, pomieszczenia tłumią dźwięk, a zabawki spełniają ważną rolę terapeutyczną).

Całkiem innym doświadczeniem było uczestnictwo w warsztatach dotyczących zarządzania wiedzą w zakresie poprawy zdrowia i szacowania skali katastrof zdrowotnych na poziomie globalnym. Anne Brice przedstawiła organizacje zajmujące się ratowaniem zdrowia na świecie: Evidence Aid (Pomoc Dowodowa), której działalność polega na zbieraniu dowodów katastrof i ułatwieniu dostępu do tych materiałów w celu zaspokojenia potrzeb informacyjnych i usprawnienia pomocy humanitarnej, oraz HIFA (Healthcare Information for All) – globalną sieć specjalistów do spraw zdrowia. Uczestnicy, podzieleni na grupy, dyskutowali o roli biblioteki i bibliotekarza w kwestii ochrony zdrowia publicznego. Omawiano serwis PubMed Center. Wspomniano o programie HINARI stworzonym przez World Health Organization (Światową Organizację Zdrowia) oraz największe wydawnictwa, aby umożliwić krajom rozwijającym się dostęp do zbiorów literatury biomedycznej i zdrowia. Sama miałam zaszczyt rozmawiać z Margaret Tarpley, pracowniczką Library Nigerian Baptist Theological Seminary Ogbomoso, która jeździ w najbardziej zagrożone miejsca i pomaga budować bazę informacyjną dla pomocy humanitarnej.

Jedna z sesji poświęcona była aspektom etycznym i moralnym pracy bibliotekarza. Bibliotekarz jako pracownik naukowy powinien zachować neutralność względem wyborów użytkowników. Podjęto temat respektowania praw człowieka, praw do własności intelektualnej oraz praw do ochrony danych osobowych. Za przykład doskonale reprezentujący biblioteki w wymienionych sferach omówiono MIT Libraries (Massachusetts Institute of Technology Libraries). Serwis jest prowadzony zgodnie ze standardami IFLA.

Na kolejnych warsztatach przedstawiono dziewięć krótkich prezentacji z różnych, bardzo odległych kulturowo krajów, jak Stany Zjednoczone, Kanada, Australia, Szwecja czy Bangladesz, Indie lub Chile. Po nich w mniejszych grupach omawialiśmy zagadnienia z trzech wybranych miejsc. Prezentacje miały na celu przybliżenie problemów, z jakimi borykają się bibliotekarze, aby dotrzeć z informacją do zróżnicowanych populacji mieszkających na dużym terytorium, są to mniejszości narodowe, emigranci, uchodźcy, pracownicy sezonowi, którzy często nie znają języka. Tutaj biblioteki pełnią często funkcję ośrodków, gdzie użytkownicy otrzymują pomoc przy wypełnieniu formularzy, nauce języka, znalezieniu pracy, a sieć komputerowa oraz internet są niezbędnymi narzędziami do utrzymania łączności z bliskimi w swojej ojczyźnie. Między innymi uchodźcy z Afryki otrzymują pomoc w bibliotekach Stanów Zjednoczonych (University of Kansas). Natomiast biblioteka więzienna w Chile realizuje rządowy plan resocjalizacji więźniów. Swapna Banerjee z University of Calcutta poruszyła wielki problem braku edukacji kobiet w Indiach, co poprzez realizację programów rządowych próbują zmienić działające tam instytucje, w tym biblioteki.

Brałam udział w sesji poświęconej współpracy międzybibliotecznej. Temat dotyczył łączenia systemów informacyjnych i udostępniania wspólnych zasobów w trzech krajach: Polsce, Indiach oraz w Australii. Każdy z tych krajów ma swoje problemy. The Puna Projekt łączy zasoby biblioteczne Australii i Nowej Zelandii. Marzena Błach przedstawiła referat o wypożyczalni międzybibliotecznej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Omówiła system ILL, który łączy katalogi bibliotek naukowych, w tym bibliotek medycznych (baza Doc@med), oraz daje dostęp do ponad miliona zdigitalizowanych dokumentów w różnych bibliotekach. Natomiast Indie posiadają platformę CeRa dla bibliotek uniwersyteckich związanych z branżą technologiczną i rolnictwem.

Duży nacisk kładziono na szeroko zakrojoną digitalizację zbiorów jako doskonały sposób ochrony zasobów oraz możliwości dotarcia do szerszych kręgów odbiorców. Opisywano projekt Web Archiwum we Francji. Przedstawiono digitalizację drogiego depozytu będącego w posiadaniu Królewskiej Biblioteki w Belgii oraz najważniejszych periodyków w kraju. Omówiono problemy związane z tym procesem, jak na przykład różnice między obrazem przed i po obróbce cyfrowej, które w duży sposób zmieniały dzieło. Polska firma przedstawiła serwis LocCloud, użyteczny dla średnich i małych bibliotek, w którym za odpowiednią opłatą tworzy się własne kolekcje w tzw. chmurze. System ten jest kompatybilny z platformą europeana.eu, co sprawia, iż dane są dobrze zabezpieczone. Innym rozwiązaniem jest serwis Fedora, który jest szczególnie odpowiedni dla bibliotek cyfrowych i archiwów, ze względu na dostępność i ochronę. Wspólnota Fedora jest wspierana przez organizację DuraSpace.

Il. 5. Spotkania warsztatowe. Aut. Małgorzata Piekalska.

Natomiast Marcin Skrabka, szef nowej instytucji Nowoczesne Centrum Innowacji dla Kultury i Edukacji we Wrocławiu, przedstawił nowatorski projekt dla bibliotek – aplikacje do mobilnych gier miejskich. Jest to przyszłość dla naszych instytucji, które chcą i muszą za-

angażować czytelników, funkcjonujących obecnie w cyberprzestrzeni. Miałam okazję uczestniczyć osobiście w takiej grze, która odbyła się już pierwszego dnia kongresu na ulicach Wrocławia, a nazywała się *Mock. Przeszłość powraca*. Prowadzący dał nam możliwość poznania kolejnych etapów takiego przedsięwzięcia na podstawie gry *Wiedźmin*, *Pokemony* i właśnie twórczości Marka Krajewskiego. Moim zdaniem jest to świetna promocja czytelnictwa oraz zachęta dla młodego pokolenia do korzystania z biblioteki.

Czwartego dnia kongresu organizatorzy przygotowali dla wszystkich uczestników wieczór kulturalny zorganizowany w ogrodach wokół Hali Stulecia, na którym miałam okazję poczuć się częścią wielokulturowej społeczności i chłonąć jej niezapomnianą atmosferę. Wieczór uświetnił pokaz multimedialny *Micro and Macro Cosmos*.

Il. 6. Pokaz multimedialny. Aut. Małgorzata Piekielska.

Zakończenie kongresu również odbyło się bardzo uroczystie. Oficjalnego zamknięcia dokonała ustępująca Prezydent IFLA Donna Scheeder, pożegnali nas również prezydent miasta Rafał Dutkiewicz oraz dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski, który przekazał na ręce Ministra Turystyki Malezji faksymile utworu F. Chopina. Na koniec swoje wystąpienie wygłosiła także Gloria Perez Salmeron, która pełnić będzie funkcję Prezydenta IFLA w latach 2017–2019. Organizatorzy przyszłorocznego kongresu, który odbędzie się w Kuala Lumpur w Malezji, gorąco zapraszali do uczestnictwa.

Miałam także okazję poznać osobiście pana Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, prof. Piotra Glińskiego na zamkniętym spotkaniu dla stypendystów IFLA Wrocław 2017, które odbyło się 20 sierpnia w Muzeum Pana Tadeusza w Kamienicy pod Złotym Słońcem we Wrocławiu. Samo muzeum zrobiło na mnie duże wrażenie pod względem wykorzystania nowoczesnych technologii i przygotowania do zwiedzania przez osoby niewidome.

Natomiast w siedzibie Konsulatu Generalnego Niemiec we Wrocławiu uczestniczyłam w przyjęciu organizowanym 23 sierpnia dla polskich i niemieckich uczestników IFLA przez Goethe Institut w Krakowie oraz Konsulat Generalny Republiki Niemiec we Wrocławiu. Tam spotkałam m.in. prezydent IFLA, Donnę Scheeder oraz dyrektora Biblioteki Narodowej, dr Tomasza Makowskiego, z którym my, bibliotekarze z mniejszych i większych polskich bibliotek, mieliśmy okazję porozmawiać na branżowe tematy.

Innym ciekawym doświadczeniem był pokaz krótkometrażowego filmu w ramach IFLA Metropolitan Short Film Award 2017, który odbył się w Miejskiej Bibliotece Publicznej we Wrocławiu. Miałam możliwość zobaczyć to fantastyczne dzieło i poznać zwyciężczynię tegorocznej nagrody, panią Giovannę Scatena oraz konsul honorową Włoch, panią Monikę Przemysławę Kwiatosz. Spotkanie uświetniła także swoją osobą Shiohban Reardon, dyrektorka Free Library of Philadelphia. Film w krótkich sekwencjach przedstawia działalność bibliotek w Pradze, Argentynie, Chorwacji, Brnie, Niemczech oraz we Włoszech; jego najdłuższy fragment poświęcono wycieczce po ponad 50 bibliotekach w Filadelfii.

Il. 7. Moje ważne spotkania. Aut. Małgorzata Piekalska.

Czas spędzony na kongresie przeżyłam bardzo intensywnie i starałam się zdobyć jak najwięcej doświadczeń, poznać najświeższą wiedzę o nowościach technologicznych oraz zawrzeć wiele interesujących znajomości i kontaktów z bibliotekarzami z wielu krajów i kultur.